

Фондовий ринок України в 2008 році

2008 рік завершив черговий етап розвитку ринку цінних паперів України, що розпочався у 2005 році і впродовж якого вітчизняний ринок привернув увагу широкого кола іноземних та вітчизняних інвесторів. Підвищення інвестиційної привабливості країни та активне входження зовнішнього капіталу на український ринок максимально позитивно позначились на його біржовому сегменті, який протягом останніх чотирьох років збільшився більш ніж в **5 разів** та досяг свого піку у 2008 році: ключові індикатори ПФТС — Індекс ПФТС, загальний обсяг торгів, чисельність учасників ПФТС та кількість цінних паперів у біржовому списку, **досягли історичного максимуму**.

В той же час, події 2008 року актуалізували питання розбудови міцного інституту внутрішнього інвестора та залучення останнього через вдосконалення ринкової інфраструктури. Таким чином, з метою відповідності діяльності біржі умовам сьогодення, прийнято стратегічно важливе рішення — розпочати впровадження нової торговельної системи, що надає можливість отримати додаткові конкурентні переваги на новому етапі розвитку ринку цінних паперів України.

1. Динаміка індексів фондового ринку України:

Результати стрімкого зростання 2007 р. – першої половини 2008 р. та сприятливі зовнішньоекономічні умови дозволили Індексу ПФТС — головному індикатору стану українського ринку акцій, на протязі 6 місяців (з 26.09.2007 р. по 25.03.2008 р.) міцно утримуватись вище позначки у 1000 пунктів та досягти свого історичного максимуму — **1208,61**. Із поглибленням світової фінансової кризи та цілою низкою негативних корпоративних подій на ринках капіталу розвинених країн у другому-третьому кварталах 2008 року, український фондовий ринок починає втрачати лідируючі позиції (за підсумками 2007 р. вітчизняний ринок посів друге після Китаю місце за темпами зростання). Політична та економічна кризи в Україні негативно впливають на ситуацію на фінансовому ринку держави та віддзеркалюються на ключових індикаторах українського ринку цінних паперів:

— **Індекс ПФТС** з початку року знизився на **74,33%**, абсолютне значення станом на 31.12.2008 р. дорівнювало 301,42. Найбільше зниження зазнали акції емітентів металургійної, електроенергетичної та хімічної галузей. До складу «індексного кошику» в 2008 році було включено чотири нові цінні папери: ВАТ «Авдіївський коксохімічний завод», ВАТ «Алчевський металургійний комбінат», ВАТ

«Єнакієвський металургійний завод» та ВАТ «Крюківський вагонобудівний завод», водночас, цінні папери ВАТ «Донбасенерго» та ВАТ «Луганськтепловоз» було виключено із переліку цінних паперів «індексного кошику». Таким чином, до складу Індексу ПФТС на 31.12.2008 р. входили акції 20 емітентів: машинобудування — ВАТ «Крюківський вагонобудівний завод», ВАТ «Маріупольський завод важкого машинобудування», ВАТ «Мотор Січ», ВАТ «Сумське машинобудівне НВО ім. Фрунзе»; виробництво та постачання електроенергії — ВАТ «Дніпроенерго», ВАТ «Західенерго», ВАТ «Київенерго», ВАТ «Центренерго»; ГМК — ВАТ «Азовсталь», ВАТ «Алчевський металургійний комбінат», ВАТ «Єнакієвський металургійний завод», ВАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча», ВАТ «Полтавський ГЗК»; банківський сектор — ВАТ «АКБ «Укросоцбанк», ВАТ «Райффайзен Банк Аваль»; хімія та коксохімія — ВАТ «Концерн Стирол» та ВАТ «Авдіївський коксохімічний завод»; телекомунікації — ВАТ «Укртелеком»; трубна промисловість — ВАТ «ІНТЕРПАЙП Нижньодніпровський трубопрокатний завод»; нафтогазовидобувна галузь — ВАТ «Укрнафта».

- **Індекс UTX** – Ukrainian Traded Index, який розраховується *Віденською фондовою біржею* для України за даними ПФТС, у гривні (UAH) знизився протягом 2008 року на **72,61%** з 1879,07 до 514,72 пунктів, у доларах США (USD) — на **81,98%** з 1879,63 до 338,78 пунктів.
- **Індекс MSCI Frontier Markets USD**, який розраховується аналітиками *Morgan Stanley* для групи Frontier (граничний ринок), до якої входять ринки 22 держав включно з Україною, знизився протягом 2008 року на **55,41%** з 1056,89 до 471,26 пунктів. Індекс MSCI Ukraine USD, який розраховується аналітиками *Morgan Stanley* для України за даними ПФТС, знизився протягом 2008 року на **83,87%** з 1055,18 до 170,16 пунктів.
- **Індекс S&P Frontier Composite USD**, який розраховується рейтинговою агенцією *Standard & Poor's* для групи Frontier, до якої входять ринки 24 держав включно з Україною, знизився протягом 2008 року на **55,88%** з 406,10 до 179,15 пунктів. Індекс S&P Frontier – Ukraine USD, який розраховується рейтинговою агенцією *Standard & Poor's* для України за даними ПФТС, знизився протягом 2008 року на **82,19%** з 551,30 до 98,19 пунктів.

— Різниця у значеннях українських індексів, розрахунок яких ведеться у доларах США, порівняно з такими, що розраховуються у національній валюті, полягає у її знеціненні по відношенню до світових резервних валют у четвертому кварталі 2008 року.

2. **Загальний обсяг торгів Фондової біржі ПФТС** в 2008 році зріс на 45% до **45,56 млрд. грн.** у порівнянні з аналогічним показником 2007 року, а загальна кількість угод — на 22% до **62147**. Структура торгів ПФТС (за обсягом торгів/за кількістю угод): корпоративні облигації (46,72%/5,81%), акції підприємств (28,37%/92,64%), державні облигації (23,06%/0,63%), муніципальні облигації (1,31%/0,34%), цінні папери інститутів спільного інвестування (0,55%/0,59%). Первинний ринок був представлений угодами, укладеними на аукціонах ФДМУ, на суму 0,60 млн. грн. У рамках проекту «Репортинг», який було започатковано з метою оприлюднення більш повної інформації про цінні папери біржового списку ПФТС, з травня 2008 р. отримано звіти про понад 3800 угод на загальну суму 7,41 млрд. грн.
3. **Частка ПФТС серед організаторів торгів України** (інформація ДКЦПФР станом на 30.12.2008 р.) — **93,23%** (в 2007 році — 87,38%).
4. **Чисельність членів ПФТС** зросла з початку року з 278 до **322** інвестиційних компаній та банків, 75% яких були учасниками торгів Фондової біржі ПФТС.
5. **Біржовий Список ПФТС**, до якого включені всі цінні папери, допущені до торгів на біржі, станом на 31 грудня 2008 року налічував **934** фінансові інструменти (на кінець 2007 р. — 891), в т.ч.: акції 303 емітентів, 477 випусків корпоративних облигацій, 28 випусків муніципальних облигацій, 114 цінних паперів ІСІ та 12 ОВДП. У біржовому реєстрі, який складається з цінних паперів, що пройшли процедуру лістингу, знаходились **247** фінансових інструментів (на кінець 2007 р. — 166): акції 36 емітентів, 175 випусків корпоративних облигацій, 17 випусків муніципальних облигацій, 19 цінних паперів ІСІ. Котирувальний список першого рівня, до складу якого входять найбільш ліквідні цінні папери, у 2008 р. поповнився акціями ВАТ «Луцький автомобільний завод» та ВАТ «Райффайзен Банк Аваль».
6. **Капіталізація Біржового Списку ПФТС** втратила **67,90%**, абсолютне значення на кінець року склало **181,28 млрд. грн.** До найбільших за капіталізацією емітентів ПФТС відносились ВАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (32,81 млрд. грн.), ВАТ «Південний ГЗК» (17,04 млрд. грн.), ВАТ «Укрнафта» (6,05 млрд. грн.), ВАТ «Райффайзен Банк Аваль» (5,69 млрд. грн.), ВАТ «Укртелеком» (5,22 млрд. грн.).

7. Підсумки торгів:

- Значна активність у першому півріччі 2008 р. сприяла збільшенню обсягу торгів у секторах акцій та корпоративних облігацій відповідно на 59% та 60% у порівнянні з відповідним періодом 2007 року. Починаючи з третього кварталу, спостерігається поступове зниження середньомісячного обсягу торгів. В четвертому кварталі ситуація на ринку характеризується високою волатильністю.
- Обсяг торгів акціями зріс на **28%** до **12,93** млрд. грн. (в 2007 р. — 10,1 млрд. грн.) Найбільша кількість угод укладена з акціями емітентів металургійної, машинобудівної та нафтогазовидобувної галузей — ВАТ «Єнакієвський металургійний завод», ВАТ «Азовсталь», ВАТ «Алчевський металургійний комбінат», ВАТ «Мотор Січ» та ВАТ «Укрнафта».
- Обсяг торгів корпоративними облігаціями зріс на **22%** до **21,29** млрд. грн. (в 2007 р. — 17,4 млрд. грн.). Лідерами за кількістю укладених угод стали облігації агропромислової, автомобілебудівної, металургійної та харчової галузей — ЗАТ «ПК «Поділля» (Серія А), ВАТ «Луцький автомобільний завод» (Серія А), ЗАТ «Донецьксталь»-металургійний завод» (Серія А), ЗАТ «Дружба народів Нова» (Серія В), ДП «Імідж Холдинг» АК «Імідж Холдинг АпС» (Серія В).
- Стрімке зростання обсягу торгів ОВДП, що збільшився більш ніж у **3,5** рази до **10,5** млрд. грн. (в 2007 р. — 2,8 млрд. грн.), обумовлено укладенням у грудні-листопаді угод у підсистемі «ОВДП за принципом ринку заявок». Обсяг торгів ОВДП за грудень-листопад склав майже 65% загального обсягу торгів у даному секторі з початку року.
- Обсяг торгів муніципальними облігаціями знизився на **25%** до **0,59** млрд. грн. (в 2007 р. — 0,74 млрд. грн.), цінними паперами ІСІ — на **50%** до **0,25** млрд. грн. (в 2007 р. — 0,5 млрд. грн.),
- В структурі торгів ПФТС, за рахунок суттєвого збільшення обсягу торгів ОВДП, знизилась вага акцій та корпоративних облігацій: корпоративні облігації — 46,72% загального обсягу торгів (в 2007 році — 55,20%), акції підприємств — 28,37% (32,00%), державні облігації — 23,06% (8,90%), муніципальні облігації — 1,31% (2,30%) та цінні папери інститутів спільного інвестування — 0,55% (1,50%).

8. Популяризація фондового ринку України серед іноземних та вітчизняних інвесторів:

- Здійснюється поширення інформації щодо торгівлі цінними паперами біржового списку у режимі реального часу каналами ПФТС та міжнародних інформаційних агенцій **Thomson Reuters** та **Bloomberg** через **1000** терміналів, розміщених у **29** країнах світу (Україна – 39% терміналів, США – 27%, Великобританія – 15%, Швейцарія, Німеччина, Росія та Австрія – по 2%, інші країни – 11%).
- Підписано договір із **Citigroup Inc.** на розповсюдження торговельної інформації ПФТС та погоджено порядок її надання через інформаційні канали світових лідерів поширення фінансової інформації **SIX Telekurs Ltd.** та **Interactive Data (Europe) Ltd.**

9. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності ПФТС:

- Затверджено та введено в дію нові правила розрахунку Індексу ПФТС, які передбачають вдосконалення методики обчислення, врегулювання процедури формування «індексного кошику» та «листа очікування» акцій-претендентів, впровадження чіткого механізму та періодичності внесення змін до складу Індексу ПФТС.
- Ухвалено зміни та доповнення до правил складання рейтингів торговців та цінних паперів ПФТС, розрахунок яких передбачає використання «коефіцієнта активності» учасників торгів, що не дозволяє компаніям, які укладають великі за розміром угоди з обмеженою кількістю контрагентів, займати перші позиції.
- Запроваджено режим «Репортинг» — звітування учасниками ПФТС угод, укладених з цінними паперами із списку фондової біржі поза її межами.

ТОР-5 акцій та ТОР-5 торговців акціями в ПФТС в 2008 р.*

№	Назва емітента	№	Назва торговця ЦП
1	ВАТ «Харцизький трубний завод»	1	ТОВ «Драгон Капітал»
2	ВАТ «Центренерго»	2	ТОВ «Конкорд Капітал»
3	ВАТ «Дніпроенерго»	3	ЗАТ «ФК Сократ»
4	ВАТ «Західенерго»	4	ЗАТ «ЮПРАС КАПІТАЛ»
5	ВАТ «Запорізький завод феросплавів»	5	ЗАТ «Донгорбанк»

ТОР-5 корп. облигацій та ТОР-5 торговців корп. облигаціями в ПФТС в 2008 р.*

№	Назва емітента	№	Назва торговця ЦП
1	ВАТ АБ «Укргазбанк» (Серія С)	1	ЗАТ АБ «ІНГ Банк Україна»

2	АКБ «Укрсоцбанк» (Серія Е)	2	ЗАТ «Перший український міжнародний банк»
3	ЗАТ «Дружба народів Нова» (Серія В)	3	ВАТ АБ «Укргазбанк»
4	ВАТ «Кредитпромбанк» (Серія І)	4	АКІБ «УкрСиббанк»
5	ВАТ АБ «Укргазбанк» (Серія Е)	5	ЗАТ «ОТП Банк»

ТОР-5 державних облігацій та ТОР-5 торговців ОВДП в ПФТС в 2008 р.*

№	Назва емітента	№	Назва торговця ЦП
1	ОВДП (дата погашення — 28.09.2011)	1	ВАТ «Ощадбанк»
2	ОВДП (дата погашення — 06.11.2013)	2	ВАТ «Укрексімбанк»
3	ОВДП (дата погашення — 17.12.2008)	3	ВАТ АБ «Укргазбанк»
4	ОВДП (дата погашення — 30.12.2009)	4	ЗАТ АБ «ІНГ Банк Україна»
5	ОВДП (дата погашення — 23.10.2013)	5	ТзОВ «УніКредит Банк»

ТОР-5 муніципальних облігацій та ТОР-5 торговців мун. облигац. в ПФТС в 2008 р.*

№	Назва емітента	№	Назва торговця ЦП
1	Одеська міська Рада (серія В)	1	ВАТ КБ «Надра»
2	Київська міська Рада (серія А)	2	ЗАТ «Перший український міжнародний банк»
3	Харківська міська Рада (серія А)	3	АКІБ «УкрСиббанк»
4	Донецька міська Рада (серія С)	4	ЗАТ АБ «ІНГ Банк Україна»
5	Донецька міська Рада (серія В)	5	ТОВ «Ренесанс Капітал»

ТОР-5 цінних паперів ІСІ та ТОР-5 торговців ІСІ в ПФТС в 2008 р.*

№	Назва емітента	№	Назва торговця ЦП
1	КУА «ТіСа - Інвест» (ПВІФНВЗТ «ОСТА»)	1	ВАТ «Кредитпромбанк»
2	КУА «ІСФП Менеджмент» (ЗНПФ «ІСФП грошовий ринок»)	2	ТОВ КБ «Фінансова Ініціатива»
3	КУА «Гру Форс Компані» (ПЗНВІФ «Сток-Менеджмент»)	3	ТОВ «Перша Фондова Брокерська Компанія»
4	КУА «ДАН» (НДЗВПФ «ДАН»)	4	ВАТ АБ «Укргазбанк»
5	ЗНВКІФ «Європейські технології»	5	ТОВ «Преміум Капітал»

* — за обсягом укладених угод